

Jak przestrzeń na nas działa?

WIEDZA W PIGUŁCE

Przestrzeń wpływa na nasze życie. Miejsca oddziałują na nasze samopoczucie, wybory konsumenckie czy sposób zachowania się wobec innych osób.

W naszej kulturze mocno zakorzenione są pewne rozwiązania architektoniczne dla różnych przestrzeni społecznych. Np. organizację przestrzeni bazyliki (typu kościoła wywodzącego się z antycznych hal targowo-sądowych) odnaleźć można w miejscach, gdzie jakieś istotne treści odbierane są przez dużą grupę ludzi. Ławki w szkole ułożone są w rzędach przed stołem nauczyciela i podobnie wyglądają sale sądowe czy sale ślubów cywilnych. W takich pomieszczeniach większość odbiorców odczuwa wagę prezentowanych treści i nie jest chętna do wypowiedzi. Inaczej w pokojach, gdzie siedzi się w formie okręgu — „okrągły stół” stał się przysłowiowym znakiem dialogu i porozumienia.

Demokratyzacja i zmiany obyczajowe sprawiły, że coraz gorzej czujemy się w miejscach umniejszających nasze znaczenie — pragniemy być traktowani jak równorzędni partnerzy. Dlatego w licznych szkołach zmienia się układ ławek, ustawiając je w podkowę, zaś w bankach i salonach sprzedaży okienka i lady są zastępowane przez stoły.

Dąży się obecnie do zmniejszenia dystansu między ludźmi, który jest jednym z najważniejszych wyznaczników typu kontaktu. Charakterystyczna dla kontaktów oficjalnych odległość 2–3 metrów często jest skracana, jeśli rozmówca chce robić wrażenie swobodnego partnera w rozmowie. Znaczenie dystansu szczególnie łatwo zauważyć w środkach komunikacji — nie czujemy się przyjemnie, stojąc w tłoku z obcymi ludźmi i by uniknąć kontaktu, odwracamy wzrok i kulimy się.

Wiele miejsc pozostało nieprzyjaznych użytkownikom — np. przy kasach w supermarketach czujemy się zobowiązani do pośpiechu. Projektanci wnętrz restauracji serwujących fast food dbają o to, abyśmy nie chcieli długo w nich zostawać — w sieciach McDonald's, KFC czy Burger King króluje drażniący kolor czerwony. W tych lokalach, którym zależy na miłej atmosferze i zatrzymaniu klienta, stosuje się inny układ stołów, na ich wystrój składają się wygodniejsze krzesła lub kanapy, stonowane kolory oraz rośliny.

O znaczeniu przestrzeni dobrze pamiętać, robiąc zakupy. Kiedy stoimy w kolejce do kasy, nasz wzrok zawsze pada na ustawione tam specjalnie półki z drobnymi produktami. Świadomi technik manipulowania przestrzenią możemy uniknąć niepotrzebnych wydatków.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

W odniesieniu do podanych poniżej twierdzeń wskaż: „prawda” lub „fałsz”.

1. To, jak duże w restauracji są stoliki oraz ilość przestrzeni pomiędzy nimi, ma niewielkie znaczenie dla naszego samopoczucia w danym lokalu i nie ma wpływu na treść rozmów, które prowadzimy z naszymi przyjaciółmi. [Prawda/Fałsz]
2. W sądach celowo sędzia siedzi na podwyższeniu w centralnym miejscu sali. Zaaranżowanie przestrzeni ma służyć podkreśleniu powagi sytuacji oraz znaczenia jego roli. [Prawda/Fałsz]
3. Ustawienie produktów w sklepach związane jest wyłącznie z wygodą klientów i podporządkowane jest ich oczekiwaniom. [Prawda/Fałsz]

4. Odpowiadanie na stojąco przy tablicy najczęściej zmniejsza treść i sprzyja łatwości wypowiedzi, podczas gdy odpowiadanie na siedząco z ławki bardzo często powoduje stres związany z zabieraniem głosu publicznie. [Prawda/Fałsz]
5. Zachowanie osób zmienia się w zależności od tego, w jakim otoczeniu przebywają. Długotrwałe przebywanie w pomieszczeniach pomalowanych na jaskrawe kolory wywołuje inne reakcje niż pobyt w miejscach w kolorach pastelowych lub ciemnych. [Prawda/Fałsz]
6. Warunki, które odpowiadają rozmowie dwóch przyjaciółek, najprawdopodobniej nie sprawdzą się w przypadku wspólnego przygotowywania prezentacji na zajęcia szkolne. [Prawda/Fałsz]
7. Nauka zajmująca się badaniem wzajemnego wpływu sposobu zorganizowania przestrzeni na relacje pomiędzy to proksemika. Szczególne znaczenie przywiązuje się w niej do przestrzeni dzielącej nas od innych. Badacze udowodnili, że dystans poniżej 45 centymetrów, określany jako przestrzeń intymna, ma kluczowe znaczenie dla naszego komfortu i poczucia bezpieczeństwa. Ilekroć ktoś stara się naruszyć tę przestrzeń wbrew naszej woli, odczuwamy silny dyskomfort. [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Piotr Drzewiecki. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/jak-przestrzen-na-nas-dziala/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.